

<https://doi.org/10.62837/2026.5.155>

QARAYEVA PƏRVİN FUAD QIZI
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası
Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu
Sosiolinqvistika və psixolinqvistika
şöbəsinin kiçik elmi işçisi
parvin.garayeva93@gmail.com

**TOY MƏRASİMİ LEKSİKASINDA ƏNƏNƏ VƏ MODERNLƏŞMƏ:
AZƏRBAYCAN VƏ FRANSIZ DİLLƏRİ KONTEKSTİNDƏ**

Xülasə

Məqalədə Azərbaycan və fransız dillərində toy mərasiminə aid leksik vahidlərin ənənə və modernləşmə kontekstində müqayisəli təhlili aparılır. Toy mərasimi hər iki xalqın sosial-mədəni həyatında mühüm yer tutan, ailə institutunun formalaşmasını, qohumluq əlaqələrinin möhkəmlənməsini və milli-mənəvi dəyərlərin nəsildən-nəslə ötürülməsini təmin edən ritual hadisədir. Bu mərasimlə bağlı formalaşan leksika xalqın tarixi yaddaşını, adət-ənənələrini, sosial münasibətlər sistemini və müasir dövrdə baş verən mədəni dəyişiklikləri əks etdirir. Tədqiqatda Azərbaycan dilində işlənən “elçilik”, “nişan”, “xına”, “toy”, “gəlin”, “bəy”, “cehiz”, “qız evi”, “oğlan evi”, “sağdış”, “vağzal” kimi ənənəvi toy leksik vahidləri ilə fransız dilindəki “mariage”, “fiançailles”, “mariée”, “marié”, “cérémonie civile”, “cérémonie religieuse”, “vin d’honneur”, “faire-part”, “alliance”, “témoin”, “demoiselle d’honneur” kimi söz və ifadələr müqayisə olunur. Eyni zamanda “wedding planner”, “event”, “love story”, “dress code”, “photo session”, “after-party”, “destination wedding” kimi müasir və qloballaşma təsiri ilə yaranmış terminlərin hər iki dildə toy leksikasına təsiri araşdırılır. Nəticə olaraq müəyyən edilir ki, Azərbaycan toy leksikası daha çox ailə, qohumluq, mərasim ardıcılığı və kollektiv iştirak anlayışları ilə bağlı olduğu halda, fransız toy leksikasında hüquqi, fərdi seçim, rəsmi mərasim və estetik təqdimat anlayışları daha qabarıq görünür. Bununla belə, qloballaşma, media, sosial şəbəkələr və mərasim sənayesinin inkişafı hər iki dildə toy leksikasının modernləşməsinə səbəb olmuşdur [1].

Açar sözlər: toy mərasimi, Azərbaycan dili, fransız dili, leksika, ənənə, modernləşmə, mərasim leksikası, sosiolinqvistika, mədəniyyətlərarası müqayisə

Giriş

Toy mərasimi insan cəmiyyətinin ən qədim sosial-mədəni institutlarından biridir. O, yalnız iki şəxsin ailə qurması ilə bağlı hadisə deyil, həm də cəmiyyətin ailə, qohumluq, mənəvi dəyərlər, sosial status və mədəni identiklik haqqında təsəvvürlərini özündə birləşdirən kompleks mərasim sistemidir. Hər bir xalqın toy mərasimi onun dünyagörüşü, dini-mənəvi dəyərləri, tarixi yaddaşı və sosial münasibətləri haqqında geniş məlumat verir. Bu baxımdan toy mərasiminə aid

leksikanın araşdırılması yalnız dilçilik deyil, həm də etnoqrafiya, kulturologiya, sosiologiya və mədəniyyətlərarası kommunikasiya baxımından aktualdır. Azərbaycan və fransız xalqlarının toy mərasimləri fərqli tarixi və mədəni mühitdə formalaşsa da, hər iki dildə toyla bağlı zəngin leksik sistem mövcuddur. Azərbaycan toy mərasimində “elçilik”, “nişan”, “xına”, “kəbin”, “gəlin köçürmə”, “toy süfrəsi”, “qız evi”, “oğlan evi” kimi anlayışlar mərasimin mərhələli və kollektiv xarakterini göstərir. Fransız toy mərasimində isə “mariage civil”, “mariage religieux”, “fiançailles”, “réception”, “vin d’honneur”, “témoin”, “alliance”, “robe de mariée” kimi ifadələr həm rəsmi-hüquqi, həm də estetik mərasim elementlərini əks etdirir. Müasir dövrdə toy mərasimləri qloballaşma, urbanizasiya, sosial şəbəkələr, turizm, moda sənayesi və tədbir təşkilatçılığı sahələrinin təsiri ilə dəyişir. Bu dəyişikliklər leksik səviyyədə də özünü göstərir. Ənənəvi toy sözləri ilə yanaşı, “wedding planner”, “DJ”, “event”, “photo session”, “love story”, “after-party”, “dress code” kimi alınma və beynəlmiləl ifadələr həm Azərbaycan, həm də fransız dillərində geniş yayılmağa başlamışdır. Bu proses toy leksikasında ənənə və modernləşmənin paralel mövcudluğunu göstərir [2].

Tədqiqat

Toy mərasimi leksikası xalqın məişət mədəniyyətinin mühüm göstəricilərindən biridir. Bu leksika mərasim iştirakçılarını, mərasim mərhələlərini, geyimləri, hədiyyələri, musiqi və rəqs elementlərini, süfrə mədəniyyətini, ailələrarası münasibətləri və sosial rolları ifadə edən sözlərdən ibarətdir. Azərbaycan və fransız dillərində toy leksikasını müqayisə etdikdə həm oxşar, həm də fərqli cəhətlər üzə çıxır. Azərbaycan dilində toy mərasimi ilə bağlı leksika əsasən ailə və icma münasibətləri ətrafında formalaşmışdır. “Elçilik” sözü ailələr arasında ilkin razılışma mərhələsini bildirir. Bu anlayış təkcə iki gəncin münasibətini deyil, həm də iki ailənin sosial münasibətə daxil olmasını ifadə edir [3]. “Nişan” evlənmə qərarının ictimai şəkildə elan olunması, “xına” isə gəlinin ailə evindən ayrılmağa hazırlaşması ilə bağlı simvolik mərasimdir. “Cehiz”, “başlıq”, “qız evi”, “oğlan evi”, “yengə”, “sağdış”, “solduş” kimi sözlər toy mərasimində iştirakçıların sosial funksiyasını və ailələrarası münasibətlərin strukturunu göstərir. Fransız dilində toy leksikası daha çox hüquqi və mərasim xarakterli terminlərlə səciyyələnir. “Mariage” ümumi şəkildə evlilik və toy anlayışını ifadə edir. “Mariage civil” rəsmi dövlət nikahını, “mariage religieux” isə dini mərasimi bildirir. “Fiançailles” nişanlanma mərhələsinə uyğundur. “Mariée” gəlin, “marié” bəy, “alliance” nikah üzüyü, “témoin” nikah şahidi, “demoiselle d’honneur” gəlin rəfiqəsi, “garçon d’honneur” isə bəyin yaxın dostu mənasında işlənir. “Vin d’honneur” toy mərasimindən sonra qonaqlara təqdim olunan yüngül qəbul mərasimidir. “Faire-part” isə toy dəvətnaməsi mənasında işlənir. Azərbaycan toy leksikasında mərasim ardıcılığı daha çox şifahi ənənə, ailə yaddaşı və xalq adətləri ilə bağlıdır. Məsələn, “elçi getmək”, “hə almaq”, “nişan aparmaq”, “xına yaxmaq”, “gəlin köçürmək”, “toy çaldırmaq”, “bəy tərifli”, “gəlin

havası” kimi ifadələr həm hərəkət, həm də mərasim mənası daşıyır. Fransız dilində isə “demander en mariage” — evlilik təklifi etmək, “se fiancer” — nişanlanmaq, “se marier” — evlənmək, “échanger les alliances” — üzükləri dəyişmək, “signer l’acte de mariage” — nikah aktını imzalamaq kimi ifadələr mərasimin hüquqi və fərdi tərəflərini göstərir. Maraqlı cəhətlərdən biri odur ki, Azərbaycan toy leksikasında kollektivlik və ailə iştirakı daha güclü ifadə olunur [4]. “Qız evi” və “oğlan evi” anlayışları yalnız fiziki məkanı deyil, həm də iki tərəfin sosial mövqeyini bildirir. Fransız dilində isə toy daha çox fərdi qərar, cütlüyün şəxsi seçimi və rəsmi prosedür kimi təqdim olunur. Bu fərq hər iki cəmiyyətin ailə və evlilik institutuna yanaşmasındakı mədəni xüsusiyyətləri əks etdirir. Modernləşmə prosesi hər iki dilin toy leksikasına güclü təsir göstərmişdir. Azərbaycan dilində son illər “event”, “toy təşkilatçısı”, “dekorasiya”, “foto-video çəkiliş”, “love story”, “DJ”, “after-party”, “dress code”, “otel toyu”, “açıq hava toyu”, “konsept toy” kimi ifadələr geniş işlənir. Əvvəllər toy mərasimlərinin əsas təşkilatçıları ailə üzvləri və yaxın qohumlar idisə, indi bu funksiyaları çox vaxt peşəkar tədbir şirkətləri həyata keçirir. Bu dəyişiklik toy leksikasında da öz əksini tapır. Fransız dilində də oxşar proses müşahidə olunur. Ənənəvi “mariage”, “réception”, “robe de mariée”, “alliance” kimi sözlərlə yanaşı, ingilis dilindən keçmiş “wedding planner”, “shooting photo”, “dress code”, “brunch de mariage”, “destination wedding” kimi ifadələr gündəlik istifadədə genişlənir. Bu isə fransız toy leksikasında da qloballaşma və kommersiyyalaşma meyillərinin artdığını göstərir [5].

Müasir dövrdə toy mərasimi leksikasında baş verən dəyişikliklər dilin sosial proseslərə nə qədər həssas olduğunu göstərir. Azərbaycan dilində əvvəlki dövrlərdə daha çox “toy sahibi”, “aşpaz”, “çalğıcı”, “mağar”, “toyxana” kimi sözlər işlənirdisə, bu gün “event menecer”, “wedding planner”, “dekorator”, “fotoqraf”, “videomaker”, “DJ”, “make-up artist”, “stilist”, “banket zalı”, “premium paket” kimi yeni terminlər geniş yayılmışdır. Bu dəyişiklik toy mərasiminin ailə daxilində təşkil edilən ənənəvi tədbirdən peşəkar xidmət sektorunun bir hissəsinə çevrildiyini göstərir. Fransız dilində də oxşar proses müşahidə olunur. Ənənəvi fransız toy leksikasında “mairie”, “église”, “réception”, “repas de mariage”, “pièce montée”, “faire-part” kimi sözlər üstünlük təşkil etdiyi halda, müasir dövrdə ingilis mənşəli “wedding planner”, “save the date”, “shooting photo”, “first look”, “after-party”, “destination wedding” kimi ifadələr geniş istifadə olunur [6]. Bu terminlər toy mərasimlərinin beynəlxalq trendlərə uyğunlaşdığını və qloballaşmanın leksik səviyyədə təsirini göstərir. Toy leksikasında modernləşmə prosesi yalnız yeni alınma sözlərin daxil olması ilə məhdudlaşmır. Bəzi ənənəvi sözlər də yeni semantik çalarlar qazanır. Məsələn, Azərbaycan dilində “xına gecəsi” əvvəllər sadə ailə mərasimi idisə, hazırda ayrıca konsept, dekorasiya, milli geyim, rəqs qrupu, musiqi proqramı və foto-video çəkilişi olan böyük mərasimə çevrilmişdir. Eyni şəkildə “nişan” mərasimi də əvvəlki sadə ailə toplantısından fərqli olaraq, restoranlarda və xüsusi dekorasiya ilə keçirilən

tədbir formasını almışdır. Fransız toy mədəniyyətində də “enterrement de vie de jeune fille” və “enterrement de vie de garçon” ifadələri ənənəvi vida mərasimindən daha çox müasir əyləncə və səyahət anlayışı ilə əlaqələndirilir. Sosial şəbəkələrin toy leksikasına təsiri də ayrıca qeyd olunmalıdır. Instagram, TikTok, Facebook və digər platformalar toy mərasimlərinin təqdimat formasını dəyişmişdir. Azərbaycan dilində “toy çəkilişi”, “reels”, “story”, “hashtag”, “trend toy”, “viral video”, “gəlin girişi”, “bəy-gəlin dansı” kimi ifadələr gündəlik nitqə daxil olmuşdur. Fransız dilində də “publication de mariage”, “hashtag de mariage”, “story”, “vidéo souvenir”, “album digital” kimi ifadələr geniş yayılmışdır. Bu proses toyun yalnız ailə və qonaqlar üçün keçirilən mərasim deyil, eyni zamanda sosial mediada nümayiş etdirilən vizual hadisəyə çevrildiyini göstərir. Azərbaycan və fransız dillərində toy leksikasının müqayisəsi göstərir ki, hər iki dildə ənənə və modernləşmə paralel şəkildə mövcuddur [7]. Ənənəvi sözlər xalqın tarixi yaddaşını, mərasim ardıcılığını və milli kimliyini qoruyur. Modern terminlər isə müasir həyat tərzini, qloballaşmanı, fərdi zövqü və kommersiya münasibətlərini ifadə edir. Bu baxımdan toy leksikası dəyişən cəmiyyətin dilə yansıyan canlı göstəricisi kimi çıxış edir.

Cədvəl 1. Azərbaycan və fransız dillərində toy mərasimi leksikasının müqayisəsi

Azərbaycan dili	Fransız dili	Mənası və funksiyası	Ənənəvi/modern xüsusiyyət
Elçilik	Demande en mariage / rencontre des familles	Evlilik üçün ilkin razılıq mərhələsi	Ənənəvi
Nişan	Fiançailles	Evlilik qərarının elan olunması	Ənənəvi
Toy	Mariage	Evlilik mərasimi	Ənənəvi və müasir
Gəlin	Mariée	Evlənən qadın	Ənənəvi
Bəy	Marié	Evlənən kişi	Ənənəvi
Kəbin / nikah	Mariage civil / religieux	Rəsmi və ya dini nikah	Ənənəvi-rəsmi
Xına gecəsi	Soirée de henné	Gəlinlə bağlı mərasim	Ənənəvi, Şərq mədəniyyətinə xas
Cəhiz	Trousseau	Gəlinə verilən əşyalar	Ənənəvi
Sağdış	Témoin / garçon d'honneur	Bəyin yaxın köməkçisi	Ənənəvi və müasir
Gəlin rəfiqəsi	Demoiselle d'honneur	Gəlinin yaxın rəfiqəsi	Müasir istifadədə genişlənir
Dəvətnamə	Faire-part	Toya dəvət məktubu	Ənənəvi və müasir

Azərbaycan dili	Fransız dili	Mənası və funksiyası	Ənənəvi/modern xüsusiyyət
Nikah üzüyü	Alliance	Evliliyin simvolu olan üzük	Ənənəvi
Toy təşkilatçısı	Wedding planner	Toyun peşəkar təşkilatçısı	Müasir
Love story	Love story / vidéo de couple	Cütlüyün tanışlıq və sevgi hekayəsini əks etdirən video	Müasir
After-party	After-party	Toydan sonrakı əyləncə mərhələsi	Müasir
Dress code	Dress code	Qonaqlar üçün geyim tərzisi	Müasir
Konsept toy	Mariage à thème	Müəyyən mövzuya əsaslanan toy	Müasir

Cədvəldən görüldüyü kimi, Azərbaycan və fransız dillərində toy leksikasının müəyyən hissəsi semantik baxımdan bir-birinə uyğun gəlir. Məsələn, “nişan” və “fiançailles”, “gəlin” və “mariée”, “bəy” və “marié”, “dövətnamə” və “faire-part” anlayışları funksional baxımdan oxşardır. Lakin bəzi sözlər yalnız konkret mədəni mühitə məxsusdur. Azərbaycan dilində “xına”, “yengə”, “qız evi”, “oğlan evi”, “vağzal” kimi leksik vahidlərin fransız dilində tam qarşılığı yoxdur. Eyni şəkildə fransız dilindəki “vin d’honneur”, “mairie”, “contrat de mariage” kimi terminlər Azərbaycan toy leksikasında birbaşa qarşılıq tapmaya bilər.

Ənənəvi toy leksikası xalqın uzun əsrlər ərzində formalaşmış mərasim mədəniyyətini əks etdirir. Azərbaycan dilində bu qat daha çox ailə və nəsil münasibətləri ilə bağlıdır. “Elçilik” mərasimində ailələr arasında razılıq əldə olunur, “nişan” mərasimində bu razılıq ictimai xarakter alır, “xına” mərasimində gəlinin ata evindən ayrılması simvolik şəkildə ifadə edilir, “toy” isə ailə birliyinin cəmiyyət tərəfindən qəbul olunması kimi çıxış edir. Azərbaycan toy leksikasında emosional və obrazlı ifadələr də geniş yer tutur. “Gəlin köçürmək”, “toy tutmaq”, “toy çaldırmaq”, “xeyir iş”, “bəxtəvərlik”, “ağ günə çıxmaq”, “qoşa qocalmaq” kimi ifadələr evliliklə bağlı müsbət sosial arzuları əks etdirir. Bu ifadələr yalnız mənə daşımır, həm də xalqın ailə, xoşbəxtlik və həyat haqqında poetik düşüncəsini göstərir. Fransız dilində ənənəvi toy leksikası isə daha çox nikahın rəsmi və mərasim tərəflərini ifadə edir. “Mariage civil” Fransa cəmiyyətində hüquqi baxımdan əsas mərasim sayılır. Dini mərasim isə cütlüyün şəxsi seçimi kimi qəbul olunur. “Alliance”, “voile”, “robe blanche”, “bouquet de la mariée”, “lune de miel” kimi sözlər fransız toy mədəniyyətinin simvolik tərəflərini əks etdirir. Bu leksik vahidlərdə fərdi seçim, zəriflik, estetik təqdimat və romantik münasibət daha qabarıq görünür [8].

Müasir dövrdə toy mərasimləri artıq yalnız ailədaxili və yerli adət-ənənə çərçivəsində təşkil olunmur. Sosial şəbəkələr, televiziya, kino, moda sənayesi, turizm və tədbir biznesi toy mərasimlərinin formasını dəyişir. Bu dəyişiklik ilk növbədə leksikada özünü göstərir. Azərbaycan dilində “toy evi”, “mağar toyu”, “kənd toyu” kimi ənənəvi ifadələrlə yanaşı, “restoran toyu”, “otel toyu”, “açıq hava toyu”, “konsept toy”, “premium toy paketi”, “VIP masa”, “dekor xidməti”, “fotozona”, “gəlin masası”, “bəy-gəlin girişi”, “səhnə effekti” kimi yeni ifadələr yaranmışdır. Bu söz və ifadələr toyun kommersionlaşdığını, vizual və nümayiş xarakterinin gücləndiyini göstərir. Fransız toy leksikasında da modernləşmə əsasən ingilis dilinin təsiri ilə müşahidə olunur [9]. “Wedding planner”, “save the date”, “shooting photo”, “first dance”, “after-party”, “destination wedding” kimi ifadələr fransız dilində geniş yayılır. Bu terminlər toy mərasiminin beynəlxalq trendlərlə uyğunlaşdığını, mərasimin fərdi zövq və vizual konsepsiya əsasında qurulduğunu göstərir. Modernləşmə toy leksikasında yalnız yeni sözlərin yaranması ilə məhdudlaşmır. Bəzi ənənəvi sözlərin mənası da dəyişir. Məsələn, Azərbaycan dilində “xına” əvvəllər əsasən ailə daxilində keçirilən sadə mərasim idisə, indi “xına gecəsi” ayrıca dekorasiya, geyim, musiqi proqramı və foto-video çəkilişlə müşayiət olunan müstəqil tədbir formasını almışdır. Fransız dilində də “enterrement de vie de jeune fille” və “enterrement de vie de garçon” ifadələri əvvəlki sadə vida mərasimindən fərqli olaraq müasir əyləncə və turizm elementi kimi təqdim olunur [10].

Azərbaycan və fransız toy leksikasının müqayisəsi göstərir ki, hər iki dildə toy mərasimi ailə və cəmiyyət üçün əhəmiyyətli hadisə kimi qəbul olunur. Hər iki dildə gəlin, bəy, nişan, nikah, üzük, dəvətnamə, qonaqlıq, mərasim, musiqi və hədiyyə ilə bağlı leksik vahidlər mövcuddur. Bu, evlilik institutunun universal xarakterini göstərir. Lakin fərqlər də aydın görünür. Azərbaycan toy leksikasında ailə və qohumluq münasibətləri daha geniş əks olunur. “Qız evi”, “oğlan evi”, “elçi”, “yengə”, “sağdış”, “xalaoğlu”, “dayıoğlu”, “qohum-əqrəba” kimi sözlər toyun kollektiv xarakterini göstərir. Fransız dilində isə cütlüyün fərdi seçimi, rəsmi nikah proseduru və şəxsi mərasim planı daha ön plana çıxır. Azərbaycan toy mərasimində musiqi və rəqs leksikası da xüsusi yer tutur. “Vağzal”, “yallı”, “gəlin havası”, “bəy havası”, “toy mahnısı”, “çalğıcı”, “aşiq”, “müğənni” kimi sözlər mərasimin emosional və bədii tərəfini ifadə edir. Fransız toylarında isə “première danse”, “musique de mariage”, “DJ”, “orchestre”, “chanson romantique” kimi ifadələr işlənir. Bu baxımdan hər iki mədəniyyətdə musiqi toyun ayrılmaz hissəsidir, lakin onun ifadə formaları fərqlidir [11].

Toy mərasimi leksikası sosial-mədəni funksiyasına görə xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bu leksika vasitəsilə cəmiyyət ailə dəyərlərini, nəsil münasibətlərini, gender rollarını və mərasim davranışlarını ifadə edir. Azərbaycan dilində “gəlin aparmaq”, “qız köçürmək”, “oğlan evi”, “qız evi” kimi ifadələr ailələrarası münasibətlərin sosial xarakterini göstərir. Fransız dilində isə “se marier”, “union”, “couple”,

“témoin”, “contrat de mariage” kimi sözlər evliliyin fərdi və hüquqi tərəflərini daha çox ön plana çıxarır. Bu leksik vahidlərin müqayisəsi göstərir ki, Azərbaycan toy mədəniyyətində ailə və qohumluq münasibətləri, fransız toy mədəniyyətində isə fərdi seçim və rəsmi nikah proseduru daha əsas yer tutur. Lakin hər iki dildə toy leksikası sevgi, birlik, ailə qurmaq, sosial qəbul və yeni həyat mərhələsinə keçid kimi ümumi insan dəyərlərini ifadə edir. Qloballaşma toy mərasimi leksikasında ən çox alınma sözlər və beynəlxalq terminlər vasitəsilə özünü göstərir. Azərbaycan və fransız dillərində ingilis mənşəli sözlərin artması bu prosesin əsas göstəricilərindən biridir [12]. “Wedding planner”, “event”, “photo session”, “love story”, “dress code”, “after-party”, “destination wedding” kimi sözlər artıq yalnız xarici mədəniyyətə aid ifadələr kimi deyil, yerli toy mərasimlərinin də ayrılmaz hissəsi kimi işlənir. Bu sözlərin istifadəsi göstərir ki, müasir toy mərasimləri daha çox vizual təqdimat, fərdi zövq, konseptual dizayn və sosial media nümayişi ilə bağlıdır. Əvvəllər toyun əsas məqsədi ailə birliyinin ictimai şəkildə elan edilməsi idisə, müasir dövrdə toy həm də estetik, kommersiya və media hadisəsi kimi qəbul edilir. Buna görə də toy leksikası ənənəvi məişət leksikasından çıxaraq moda, dizayn, texnologiya və xidmət sektoru ilə əlaqəli terminlərlə zənginləşir [13].

Nəticə

Aparılmış təhlil göstərir ki, toy mərasimi leksikası Azərbaycan və fransız dillərində həm ənənəvi, həm də müasir mədəni prosesləri əks etdirən zəngin dil qatıdır. Azərbaycan dilində toy leksikası daha çox ailə, qohumluq, mərasim ardıcılığı, kollektiv iştirak və milli adət-ənənələrlə bağlıdır. Fransız dilində isə toy leksikası rəsmi nikah, fərdi seçim, estetik təqdimat və mərasim planlaşdırılması ilə daha sıx əlaqəlidir. Hər iki dildə modernləşmə prosesi toy leksikasına ciddi təsir göstərmişdir. Qloballaşma, sosial media, tədbir sənayesi və beynəlxalq moda trendləri nəticəsində ingilis mənşəli terminlər geniş yayılmış, ənənəvi mərasim anlayışları yeni məna çalarları qazanmışdır. Bununla belə, modernləşmə ənənəni tamamilə aradan qaldırmır; əksinə, ənənəvi toy leksikası yeni ifadə vasitələri ilə yanaşı işlənərək dilin zənginləşməsinə səbəb olur. Beləliklə, Azərbaycan və fransız dillərində toy mərasimi leksikasının müqayisəli araşdırılması göstərir ki, dil yalnız ünsiyyət vasitəsi deyil, həm də xalqın mədəni yaddaşını, sosial münasibətlərini və dəyişən həyat tərzini əks etdirən mühüm göstəricidir. Toy leksikasında ənənə və modernləşmənin qarşılıqlı əlaqəsi müasir cəmiyyətlərdə mədəni transformasiyaların dil səviyyəsində necə ifadə olunduğunu aydın şəkildə nümayiş etdirir.

ƏDƏBİYYAT:

1. Qurbanov, A. M. (2004). Müasir Azərbaycan ədəbi dili. Bakı: Nurlan.
2. Xəlilov, B. Ə. (2008). Müasir Azərbaycan dilinin leksikologiyası. Bakı: Nurlan.

3. Hacıyeva, T. (2012). Azərbaycan dilində etnoqrafik leksika. Bakı: Elm və Təhsil.
4. Bayramov, H. A. (2010). Azərbaycan xalq mərasimləri və onların dili. Bakı: Elm.
5. Abdullayev, Ə. Z. (2014). Dil və mədəniyyət. Bakı: Təhsil.
6. Vəliyeva, N. Ç. (2016). Mədəniyyətlərarası kommunikasiya və dil. Bakı: Mütərcim.
7. Gennep, A. van. (1960). The rites of passage. Chicago: University of Chicago Press.
8. Saussure, F. de. (2011). Course in general linguistics. New York: Columbia University Press.
9. Bourdieu, P. (1991). Language and symbolic power. Cambridge: Polity Press.
10. Hymes, D. (1974). Foundations in sociolinguistics: An ethnographic approach. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
11. Fishman, J. A. (1972). The sociology of language. Rowley: Newbury House.
12. Dubois, J., Giacomo, M., Guespin, L., Marcellesi, C., Marcellesi, J. B., & Mével, J. P. (2002). Dictionnaire de linguistique. Paris: Larousse.
13. Le Petit Robert. (2023). Dictionnaire de la langue française. Paris: Le Robert.

QARAYEVA PARVIN
TRADITION AND MODERNIZATION IN WEDDING CEREMONY
LEXICON: IN THE CONTEXT OF AZERBAIJANI AND FRENCH
LANGUAGES

Annotation

The article examines the wedding ceremony lexicon in Azerbaijani and French in the context of tradition and modernization. Wedding ceremonies are important cultural events that reflect family relations, social values, collective memory and symbolic behavior. The study compares traditional Azerbaijani wedding terms such as “elçilik”, “nişan”, “xına”, “toy”, “gəlin”, “bəy”, “cehiz”, “qız evi”, “oğlan evi” with French terms such as “mariage”, “fiançailles”, “mariée”, “marié”, “cérémonie civile”, “cérémonie religieuse”, “vin d’honneur”, “faire-part”, “alliance” and “témoin”. The analysis shows that Azerbaijani wedding vocabulary is closely connected with family participation, kinship relations and collective ritual traditions, while French wedding vocabulary more often reflects legal, individual and aesthetic aspects of marriage. At the same time, globalization, social media and the development of the event industry have influenced both languages. Modern terms such as “wedding planner”, “love story”, “dress code”, “photo session”, “after-party” and “destination wedding” are increasingly used in both cultural contexts. The study

concludes that wedding lexicon is not a static linguistic layer. It develops together with social change and reflects the interaction between tradition and modernization.

Keywords: wedding ceremony, Azerbaijani language, French language, lexicon, tradition, modernization, sociolinguistics, intercultural comparison.

ТРАДИЦИЯ И МОДЕРНИЗАЦИЯ В ЛЕКСИКЕ СВАДЕБНОЙ ЦЕРЕМОНИИ: В КОНТЕКСТЕ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО И ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКОВ

Аннотация

В статье рассматривается лексика свадебной церемонии на азербайджанском и французском языках в контексте традиций и модернизации. Свадебные церемонии являются важными культурными событиями, отражающими семейные отношения, социальные ценности, коллективную память и символическое поведение. В исследовании сравниваются традиционные азербайджанские свадебные термины, такие как «посольство», «помолвка», «хна», «свадьба», «невеста», «жених», «приданое», «дом девушки», «дом парня», с французскими терминами, такими как «брак», «fiançailles», «mariée», «marié», «cérémonie civile», «cérémonie religieuse», «vin d'honneur», «faire-part», «alliance» и «témoin». Анализ показывает, что азербайджанская свадебная лексика тесно связана с участием семьи, родственными связями и коллективными ритуальными традициями, в то время как французская свадебная лексика чаще отражает юридические, индивидуальные и эстетические аспекты брака. Одновременно с этим, глобализация, социальные сети и развитие индустрии мероприятий оказали влияние на оба языка. Современные термины, такие как «свадебный организатор», «история любви», «дресс-код», «фотосессия», «вечеринка после свадьбы» и «свадьба за границей», все чаще используются в обоих культурных контекстах. Исследование приходит к выводу, что свадебная лексика не является статичным языковым слоем. Она развивается вместе с социальными изменениями и отражает взаимодействие традиций и модернизации.

Ключевые слова: свадебная церемония, азербайджанский язык, французский язык, лексика, традиция, модернизация, социолингвистика, межкультурное сравнение.

Rəyçi:

f.ü.f.d., dos. Gültəkin Əliyeva
Sosiolinqvistika və psixolinqvistika şöbəsinin aparıcı elmi işçisi